

Nowe narkotyki, dopalacze.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w celu ograniczenia zagrożeń zdrowia publicznego z zakresu przeciwdziałania narkomanii, na podstawie art. 4 ust.1 pkt 9 a ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 14 marca 1985 roku (Dz. U. z 2019 r. poz. 59), w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii egzekwowała przestrzeganie przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Zadania te, wiązały się także z realizacją zadań, ujętych w celu operacyjnym nr 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020 (Dz. U. poz.1492), łącząc profesjonalny system nadzoru w obszarze tzw. „nowych narkotyków” z działaniami edukacyjnymi, profilaktycznymi i szeroko rozumianą promocją zdrowia.

W roku 2020 nie zanotowano na Podkarpaciu funkcjonowania, jak i prób funkcjonowania, sklepów stacjonarnych oferujących sprzedaż nowych

narkotyków. Mimo braku na terenie naszego województwa sieci sklepów stacjonarnych oferujących sprzedaż środków zastępczych czy nowych substancji psychoaktywnych w dalszym ciągu obserwowana jest aktywność sklepów internetowych i dilerów, generujących zgłaszane przypadki podejrzeń, zatruc substancjami psychoaktywnymi.

Prowadzone działania administracyjne organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej były w głównej mierze nakierowane na prowadzeniu spraw z lat wcześniejszych, dokonywaniu działań rozpoznawczych rynku substancji psychoaktywnych, rejestrowanie przypadków podejrzeń, zatruc substancjami psychoaktywnymi oraz realizowaniu działalności oświatowo – zdrowotnej.

W minionym roku po raz pierwszy organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nie otrzymały od Prokuratury, Policji czy Służby Celno Skarbowej spraw związanych z naruszeniem ustawowego zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

Podstawowe dane dotyczące działań podjętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w województwie podkarpackim w stosunku do naruszających ustawy zakaz wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych przedstawiono w tabeli.

Zamieszczona tabela przedstawia działania kontrolne, administracyjne i egzekucyjne w liczbach podjęte przez Państwową Inspekcję Sanitarną w województwie podkarpackim.

Liczba, kwota	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
L. sklepów	2*	1	0	0	0
L. przeprowadzonych kontroli	38*	1*	0*	5	0
L. wydanych decyzji I instancja	191	175	68	26	3
L. wydanych decyzji II instancja	69	12	8	2	0
L. wydanych postanowień I instancja	49	32	20	0	0
L. wydanych postanowień II instancja	9	1	1	0	0
L. zabezpieczonych produktów	1419	130	93	96	0
L. pobranych próbek	120	58	0	0	0
Kwota nałożonych kar w zł	550 000	520 000	40000	40000	0

*Liczba kontroli, w wyniku, których stwierdzono obrót substancjami psychoaktywnymi.

W analizowanym roku zarejestrowano 13 przypadków zgłoszonych zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi, co stanowiło spadek o 50% liczby zatruc w stosunku do 2019 roku. Nie zanotowano przypadków zgonów spowodowanych przy udziale tzw. nowych narkotyków. Wszystkie zgłoszone przypadki zatruc, poprzez bazę SMIOD, były przekazywane do Ośrodka Kontroli Zatruc w Warszawie do ostatecznej weryfikacji.

Osoby zażywające ryzykownie substancje psychoaktywne mieściły się w przedziale wiekowym od 16 do 64 lat. Najliczniejszą grupą wiekową w 2020 roku był przedział wiekowy 30 – 39 lat; kolejny to 19 -24 oraz 25 – 29.

Analiza ostatnich trzech lat w zakresie zgłoszeń zatruc SZ, NSP dostarcza nieco innych wniosków. Wskazuje bowiem jako najliczniejszy, przedział wiekowy grupę 16 – 18 lat.

Liczbę zgłoszeń zatruc SZ, NSP w podziale na poszczególne grupy wiekowe na terenie woj. podkarpackiego przedstawiono w tabeli .

Jeśli masz pytania dotyczące dopalaczy lub podejrzewasz, że Twój kolega czy koleżanka mogą ich używać, zadzwoń na infolinię:

800 060 800

DOPALACZE
NIE BIORĘ

Jeśli widzisz, że ktoś jest pod wpływem dopalaczy, a jego zdrowiu lub życiu zagraża niebezpieczeństwo, zadzwoń pod numery alarmowe:

112 lub 999

W prezentowanej tabeli przedstawiono liczbę zgłoszeń zatruc  Z, NSP w poszczególnych grupach wiekowych na terenie województwa podkarpackiego

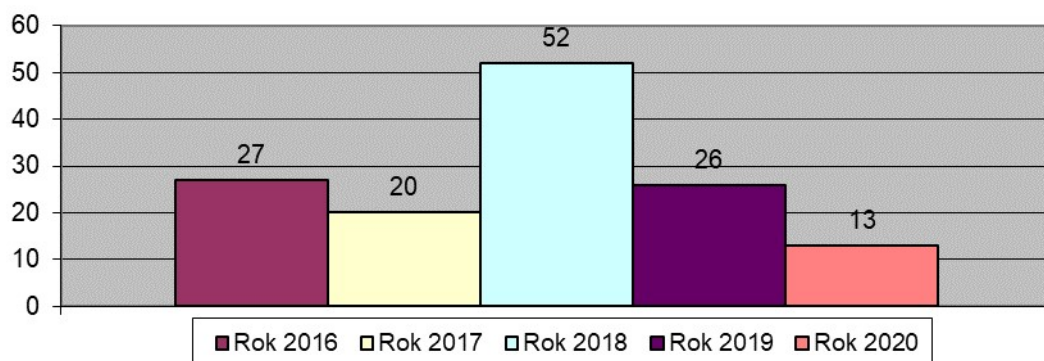
Grupa wiekowa	Przedział wiekowy	Liczba zgłoszeń 2018			Liczba zgłoszeń 2019			Liczba zgłoszeń 2020			Razem gr. wiekowa
		M	K	Razem	M	K	Razem	M	K	Razem	
1	0-6 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	7-12 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	13-15 lat	2	4	6	2	2	4	0	0	0	10
4	16-18 lat	15	7	22	9	4	13	1	0	1	36
5	19-24 lat	11	1	12	2	0	2	3	1	4	18
6	25-29 lat	8	0	8	3	0	3	1	1	2	13
7	30-39 lat	4	0	4	4	0	4	5	0	5	13
8	powyżej 40 r. �ż	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
9	Nie ustalony	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Razem	40	15	52	20	6	26	11	2	13	91

Najwięcej przypadków zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi miało miejsce na terenie powiatu dębickiego.

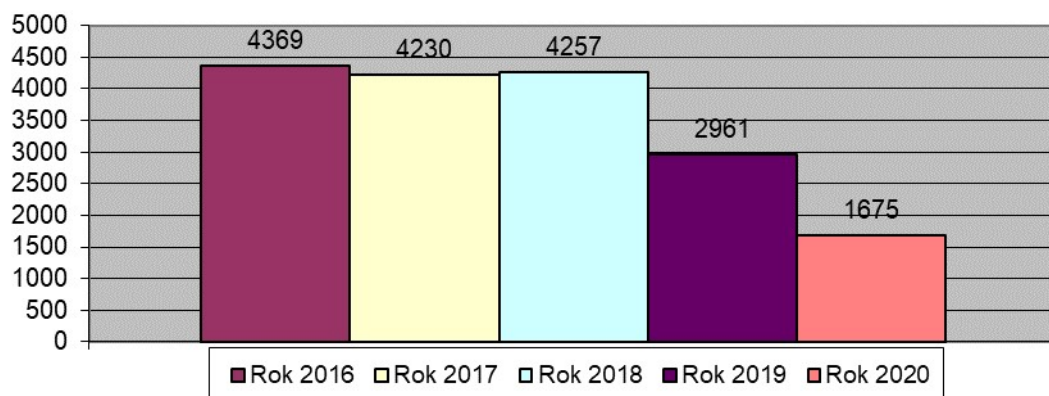
Liczby przypadków zatruc środkami zastępczymi w latach 2016 – 2020 w województwie podkarpackim i w Polsce przedstawiono kolejno na poniższych wykresach

Liczba przypadków zatruc środkami zastępczymi w woj. podkarpackim

Liczba przypadków zatruc środkami zastępczymi w Polsce

Województwo podkarpackie od wielu lat charakteryzuje jeden z najniższych w Polsce współczynników zatruc, w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców. Na spadek liczby zgłoszonych przypadków w naszym odczuciu składa się szeroko realizowana kampania dotyczące profilaktyki nowych narkotyków, organizacja licznych szkoleń, konferencji i narad. Równie istotne były kolejne szybkie nowelizacje rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych, obejmująca procedurę karną. Wstępnie w 2020 roku w Polsce zarejestrowanych zostało 17 zgonów

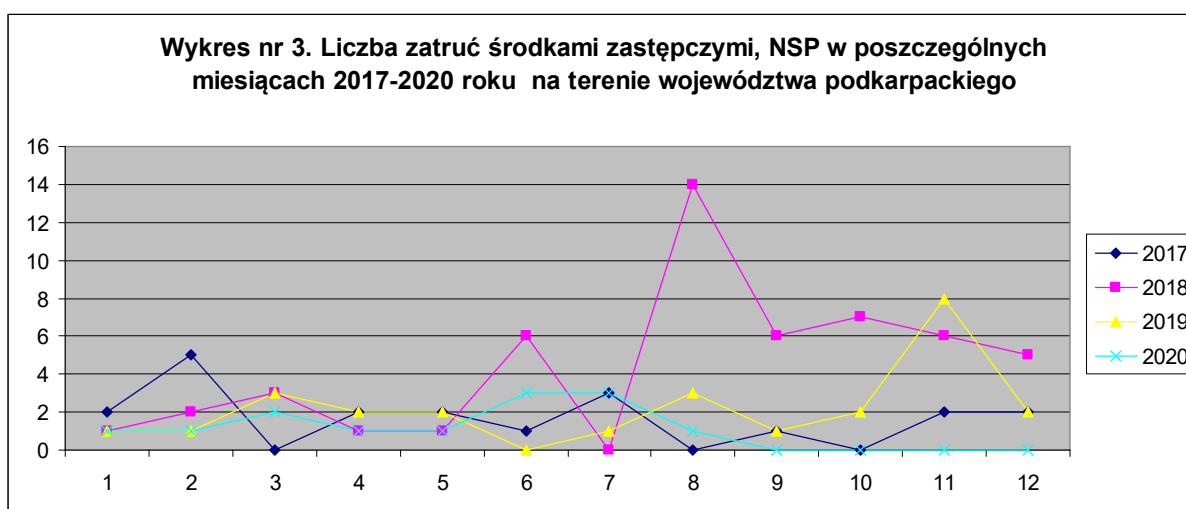
(120 przypadki w 2019 roku) mogących mieć związek z ostrym zatruciem

substancjami psychoaktywnymi, z czego żaden nie dotyczył województwa podkarpackiego.

W przekazywanych sprawozdaniach dot. zgłoszeń zatruc środkami zastępczymi, NSP w roku 2020 w okresie czerwiec i lipiec, odnotowano wzrost liczby przypadków zatruc natomiast w pozostałych miesiącach liczba przypadków utrzymywała się na niskim poziomie.

Liczbę zatruc środkami zastępczymi, NSP w poszczególnych miesiącach 2017-2020 roku na terenie województwa podkarpackiego przedstawiono w tabeli oraz wykresie

Miesiąc / Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Razem
2017	2	5	0	2	2	1	3	0	1	0	2	2	20
2018	1	2	3	1	1	6	0	14	6	7	6	5	52
2019	1	1	3	2	2	0	1	3	1	2	8	2	26
2020	1	1	2	1	1	3	3	1	0	0	0	0	13
Razem	5	9	8	6	6	10	7	18	8	9	16	9	111

W dalszym ciągu odnotowywano dynamiczną zmianę na rynkach europejskich dotyczącą nowych narkotyków - tygodniowo pojawiały się 2 substancje. Rynek ten pozostaje najbardziej dynamicznym rynkiem przestępczym, na którym najnowszą tendencją jest rozprzestrzenianie się nowych narkotyków, często o coraz to ostrzejszej toksyczności.

Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, podobnie jak Główny Inspektor Sanitarny, informował o zagrożeniach zdrowia publicznego stwarzanych przez nowe narkotyki ze szczególnym zwróceniem uwagi w ostrzeżeniach na syntetyczne opioidy, których użycie może doprowadzić do zgonu z powodu nagłego zatrzymania oddechu.

Mając na uwadze globalizację rynku nowych narkotyków, wypada przywołać, za doniesieniami Głównego Inspektora Sanitarnego, dotyczącymi wyników

badań wskazujących, że substancje psychoaktywne zawarte w „nowych narkotykach” najczęściej należą do następujących grup chemicznych:

- syntetyczne katynony (psychostymulanty o działaniu podobnym do kokainy czy amfetaminy, które mogą powodować zaburzenia układu krążenia oraz halucynacje wzrokowe i słuchowe),
- syntetyczne kannabinoidy (imitują działanie marihuany czy haszyszu i mogą powodować ostre objawy psychotyczne oraz trwałe zmiany w centralnym układzie nerwowym),
- syntetyczne opioidy (psychodepresanty silniejsze od heroiny, ich użycie powoduje zwolnienie akcji serca (bradykardia), zaburzenia świadomości i oddychania, a w końcu zahamowanie (porażenie) ośrodka oddechowego i śmierć),
- benzodiazepiny (grupa organicznych związków chemicznych

wykazujących działanie uspokajające, przeciwlękowe, nasenne czy przeciwdrgawkowe). Obejmowały one najczęściej związki chemiczne o zwyczajowych nazwach: 4 CEC, HEX-EN, 5F-ADB, N propylopentadron, N-etylopentylon, NEP, FUB-AMB, 4-CMC, α -PHiP, 4-Cl- α -PVP

Przy zwalczaniu ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu tzw. nowych narkotyków, szczególnie współpracowano z Policją, CBS Policji, Służbą Celno – Skarbową i Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego w Rzeszowie, prowadząc wymianę informacji oraz działania oświatowo zdrowotne i informacyjno – edukacyjne.

Panująca epidemia COVID - 19 znacznie ograniczyła prowadzenie działań szkoleniowo – edukacyjnych. W miesiącu lutym udało się jeszcze przeprowadzić dwa szkolenia. Jedno dla funkcjonariuszy Policji podkarpackiego garnizonu, dotyczące skali zagrożeń związanych z korzystaniem ze środków działających podobnie do alkoholu (omówienie zagadnień związanych z używaniem dopalaczy), a kierowaniem pojazdami mechanicznymi. Kolejne szkolenie przeprowadzono dla funkcjonariuszy Podkarpackiej Inspekcji Transportu Drogowego z zakresu nowych narkotyków w praktyce służb Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz zagrożeń związanych z używaniem nowych narkotyków podczas kierowania pojazdami mechanicznymi.

W dniu czerwca 2020 roku przedstawiciel Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego uczestniczył w audycji, organizowanej przez Polskie Radio Rzeszów w ramach obchodzonego Międzynarodowego Dnia Zapobiegania Narkomanii, znanego także, jako Międzynarodowy Dzień Przeciwdziałania Nadużywaniu Środków Odurzających i ich Nielegalnemu Handlowi, celem wzmocnienia działań na rzecz przeciwdziałania nadużywaniu substancji psychoaktywnych.

W dalszym ciągu utrzymywano funkcjonowanie pod numerem 800 060 800– bezpłatnej, całodobowej infolinia Głównego Inspektora

Sanitarnego na terenie woj. podkarpackiego.

Poprzez stronę internetową Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Rzeszowie przekazywano wszystkie istotne informacje dotyczące zagrożeń stwarzanych przez środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne oraz o prowadzonych kampaniach oświatowo-zdrowotnych.

Podsumowanie:

1. Na terenie województwa podkarpackiego w 2020 roku zarejestrowano 13 przypadków zgłoszonych zatruć środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi, co stanowiło spadek o 50% liczby zatruć w stosunku do poprzedzającego roku.
2. Panująca epidemia COVID-19 powodowała liczne utrudnienia w dostępie do usług medycznych, co zapewne miało wpływ na liczbę zgłoszonych przypadków zatruć.
3. Podkarpacie charakteryzuje jeden z najniższych w Polsce współczynników zatruć w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców.
4. Likwidacja sieci sklepów dopalczowych, szybka zmiana przepisów prawa w dużym stopniu minimalizuje zagrożenia powodowane przez nowe narkotyki jednak w to miejsce wchodzi rozwijająca się ukryta sieć internetowa oferująca sprzedaż nowych narkotyków.
5. Realizowane wieloletnie porozumienie w sprawie współpracy w zakresie zwalczania reklamy, produkcji i obrotu środkami zastępczymi w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii a znowelizowane w 2018 roku, tworzy silną koalicję będącą podstawą istotnego ograniczania rynku substancji psychoaktywnych jak i zaistniałych przypadków wystąpienia podejrzeń czy zatruć nowymi narkotykami.